

II–IV.

KÁLVIN JÁNOS

AZ EGYHÁZI KÖNYÖRGÉSEK ALAKJA

A SÁKRAMENTUMOK KISZOLGÁLTATÁSÁNAK
S A HÁZASSÁG MEGSZENTELEÉSÉNEK MÓDJÁVAL
EGYÜTT
A RÉGI EGYHÁZ SZOKÁSA SZERINT

A BETEGEK LÁTOGATÁSA

1542.

FORDÍTOTTA
CZEGLÉDY SÁNDOR
1912

http://www.leporollak.hu/egyhtori/kalvin/irasok/KAL_KONY.HTM

Az egyházi könyörgések alakja

Köznapokon a lelkész tetszése szerinti buzdítást tesz az imádkozásra s ezt az időhöz és ahhoz a tárgyhoz alkalmazza, melyet egyházi beszédében tárgyal.

Vasárnap reggel közönségesen az itt következő formát használja:

A mi segítségünk legyen az Isten nevében, ki az eget és a földet teremtette. Ámen.

Hitvallás.

Atyámfiai! Jelenjék meg közületek mindenki az Úrnak színe előtt, hibáinak és bűneinek megvallásával követvén szívében szavaimat.

Úr Isten! Örökkévaló és mindenható Atyánk! Megvalljuk és elismerjük képmutatás nélkül a te szent felséged előtt, hogy mi

szegény bűnösök vagyunk, kik vétekben és romlásban fogantattunk és születtünk, hajlandók vagyunk a rossz cselekedetre, haszontalanok minden jóra és hogy bűnünk folytán soha meg nem szűnünk áthágni szent rendeléseidet. S mikor ezt cselekedszük, igazságos ítéletedből romlást és végveszedelmet vonunk magunkra. Mindazáltal, Uram, bánatot érzünk önmagunkban, hogy megbotránkoztattunk s kárhoztatjuk magunkat és bűneinket igaz bűnbánattal, óhajtva, hogy a te kegyelmed jöjjön segítségére romlottságunknak.

Könyörülj rajtunk, Istenünk, szerető és irgalommal teljes Atyánk, fiadnak, a mi Urunknak, a Jézus Krisztusnak nevében. És eltörölvén bűneinket és undokságunkat, sokasítsd meg rajtunk és növeld napról-napra a te Szentlelked kegyelmi ajándékait, hogy megismerve teljes szívünkből bűnös voltunkat, bánat fogjon el, mely bennünk igaz bűnbánatot nemz, hogy az megöldökölvén minket minden bűneinkkel egyetemben, teremje bennünk az igazságnak és ártatlanságnak gyümölcseit, melyek legyenek kedvesek előtted a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

Miután ez megtörtént, a gyülekezetben néhány zsoltárt énekelnek, azután a lelkész újra imádságba kezd, Istentől a Szentlélek kegyelmét kérve, hogy az ő igéje hűségesen magyaráztassék nevének dicsőségére és az egyház épülésére s hogy azt a hívek illendő alázatossággal és engedelmességgel fogadják. Az ima alakja a lelkész tetszésére van bízva. A beszéd végén a lelkész, miután a híveket imádságra buzdította, ekként kezdi:

Mindenható Isten! Mennyei Atyánk! Azt ígérted nekünk, hogy

meghallgatsz minket kéréseinkben, amelyekkel mi a te szerelmes Fiadnak, a mi Urunknak, a Jézus Krisztusnak nevében fordulunk hozzád (Ján 16,23); azt is megtanultuk Jézusnak és az apostoloknak tanítása által, hogy mi az ő nevében azzal az ígérettel gyülekezünk össze, hogy ő közöttünk lesz (Mát 28,20) és hogy ő lesz a mi közbenjárónk tenálad, hogy megszerezzük és elnyerjük mindazokat a dolgokat, amelyeket mi a földön egy akarattal kérünk.

Parancsolatot adtál nekünk, hogy első sorban azokért könyörögjünk, akiket fölénk állítottál: a felsőbbiségekért és kormányzókért (1 Tim 2,2), aztán a te népednek minden szükségeiért és minden emberekért. Ezért szent tudományodban és ígéreteidben bízva, mivel színed előtt és a te Fiadnak, a mi Urunk Jézusnak nevében gyülekeztünk össze e helyen, alázatosan kérünk tégedet, hogy véghetetlen kegyességedhez képest bocsásd meg ingyen vétkeinket és akként vond és emeld magadhoz gondolatainkat és vágyainkat, hogy képesek legyünk teljes szívből kérni és segítségül hívni téged valóban jótetszésed és akaratod szerint, mely egyedül kedves az értelemnek.

Ezért könyörgünk hozzád, mennyei Atyánk, minden fejedelmekért, uraságokért, a te szolgálóidért, akikre igazságodnak kormányzását bíztad és különösen e város uraiért, hogy közöld velük a te lelkedet (Zsolt 51,12) az egyedüli és valóban legfőbb jóts növed azt rajtuk napról-napra akképpen, hogy igaz hittel elismervén, hogy a te Fiad, a Jézus Krisztus a királyok királya és Úr minden urak felett (1 Tim 6,15; Jel 17,14; 19,16; Mát 28,18), mivel neki adtál minden hatalmat égen és földön, őt keressék, az ő királyságát szolgálják és magasztalják uralkodásukban,

jótetszésedhez képest vezetve és kormányozva alattvalóikat, akik kezeid teremtményei és meződnek juhai, hogy úgy itt, mint az egész földön jó békességben és nyugalomban élve neked szolgáljunk minden szentséggel és tisztességgel és megszabadulván az ellen-

75

ségeinktől való félelemtől, tégedet dicsérhessünk egész életünkben. Ámen.

Könyörgünk neked, hűséges és szabadító Atyánk, mindazokért is, akiket te híveid számára pásztorokul rendeltél és akikre rábíztad a lelkeknek gondját és szent evangéliumodnak hirdetését, hogy vezérelj és kormányozd őket Szentlelkeddel, hogy a te hűséges és igaz szolgálóinak találtassanak, akik mindenkor arra igyekeznek, hogy minden szegény tévelygő és elveszett juh összegyűjtsék és visszavezettessék az Úr Jézus Krisztushoz, a mi fő pásztorunkhoz és a püspököknek fejedelméhez (1Pét 5,4), hogy növekedjenek napról-napra Őbenne minden igazságban és szentségben. Másfelől szabadíts meg minden egyházat a ragadozó farkasok torkából és a kufároktól, kik csak dicsőségüket, vagy hasznukat keresik, nem pedig egyedül a te szent nevednek felmagasztaltatását és nyájadnak üdvösségét.

Könyörgünk azután neked, szerető Istenünk és irgalmas Atyánk, hogy miképpen te azt akarod, hogy az egész világ szabadítónak ismerjen meg tégedet, a megváltás által, amelyet Fiad, a Jézus Krisztus vitt véghez, úgy azok, akik még idegenek ismeretedtől és sötétségben, a tévelygés és tudatlanság fogságában vannak, Szentlelkednek világossága és evangéliumodnak prédikálása által

vezéreltessenek vissza az üdvösség egyenes útjára, ami abban áll, hogy egyedül tégedet ismerjenek meg igaz Istennek és akit te elküldöttél, a Jézus Krisztust (Ján 17,3). Hogy azok, akiket már megáldottál kegyelmeddel és megvilágosítottál a te szent igédnek ismeretével, napról-napra növekedjenek meggazdagodva a te lelki áldásaiddal, hogy mindnyájan együtt, egy szívvel és egy szájjal imádjunk téged és adjunk tiszteletet és tisztességet a te Krisztusodnak, a mi mesterünknek, királyunknak és törvényhozónknak.

Hasonlóképpen, ó, minden vigasztalásnak Istene, neked ajánljuk mindazokat, akiket te meglátogatsz és megbüntetsz kereszttel és szomorúsággal, akár szegénységgel, vagy fogsággal és betegséggel, akár száműzetéssel, vagy más testi szenvedéssel és lelki gyötrellemmel, hogy ismertesd meg és hallasd velük atyai érzületedet, amely csak azért bünteti őket, hogy megjobbuljanak, hogy szívükből hozzád térjenek és megtérvén teljes vigasztalást vegyenek és szabaduljanak meg minden gonosztól.

Végtére, Isten, édes Atyánk, hadd könyörögjünk mi magunkért, kik itt összegyülekeztünk a te Fiad, a Jézus nevében szent

igéd (és a szent vacsora) végett, hogy megismerjük őszintén, minden képmutatás nélkül, mily veszedelemben vagyunk természetünknel fogva és minő kárhoztatást érdemlünk és gyűjtünk magunknak napról-napra szerencsétlen és rendetlen életünk által, hogy látva és hallva, hogy bennünk semmi jó sincs, és hogy a mi testünk és vérünk nem képes arra, hogy örökölje a te országodat, teljes szívükből, erős bizakodással egészen odaadjuk

magunkat a te szeretett Fiadnak, Urunknak, a Jézusnak, egyedüli üdvözítőnknek és megváltónknak, hogy ő bennünk lakozva megölje ó-emberünket, megújítva minket egy jobb életre, amely által a te neved, miképpen szent és méltó, magasztaltassék és dicsőíttessék mindenütt, hogy mi minden teremtménnyel egyetemben igaz és tökéletes engedelmességgel viseltessünk irántad úgy, hogy angyalaid és mennyei követeid ne kérjenek mást, mint hogy végrehajthassák rendelkezéseidet és hogy akaratod teljesüljön minden ellenmondás nélkül, és hogy mindenki alávesse magát szolgálatodnak és tetszésednek, ellentmondván saját akaratának és teste minden vágyódásának. Oly módon, hogy az uralkodás és a kormányzás a tied legyen mifelettünk, és hogy mi napról-napra mind jobban megtanuljuk, miként kell magunkat alávetni és alárendelni felségednek akképpen, hogy te légy a király és uralkodó mindenütt, vezérelvén népedet igédnek kormánypálcájával és Lelkednek erejével, és megzavarván ellenségeidet hűségednek és igazságodnak hatalmával.

Hadd romoljék és enyésszen minden hatalom és magasság, amely dicsőségednek ellenszegül, napról-napra, míg végre a te országodnak beteljesedése megjelentetik, amikor te megjelenysz ítéletre. Ó, tápláljon minket, mikor a te neved szerelmében és félelmében előbbre haladunk, a te jóságod! Szolgáltasd nekünk mindazokat a dolgokat, amelyek szükségesek és hasznosak arra, hogy kenyerünket békességesen együk, hogy látva, miként neked gondod van ránk, jobban megismerjük Atyánknak, és minden jót a te kezedből várjunk, nem vetvén többé bizakodásunkat semmi teremtettt dologba, helyezzük azt egészen beléd és a te jóságodba. És mivel e halandó, földi életben szegény bűnösök vagyunk, akik annyira telve vagyunk erőtlenséggel, hogy folytonosan vétkezünk

és eltántorodunk a helyes útról, ó, bocsásd meg bűneinket, amelyek által méltók vagyunk ítéletedre, és e megbocsátás által szabadíts meg minket az örök halál ránk mért büntetése alól, amelyben vagyunk. Fordítsd el tehát rólunk haragodat, és ne tulajdonítsd nekünk a rosszat, amely bennünk van, éppen mint

77

mi parancsolatodhoz képest elfeledjük az igaztalanságokat, amelyeket rajtunk elkövettek és ahelyett, hogy bosszúra törnénk, gondoskodunk ellenségeink javáról. Végtére a jövőben tarts meg minket erőddel, hogy testünk gyengesége miatt el ne bukjunk. És mivel mi magunktól olyan erőtlenek vagyunk, hogy egyetlen percig sem állhatunk erősen, s másrésről mivel folytonosan körül vagyunk véve és meg vagyunk támadva annyi ellenségtől, az ördögtől, a világtól, a bűntől, saját testünktől, amelyek nem szűnnek meg hadat viselni ellenünk, ó, erősíts meg minket Szentlelkeddel és fegyverezz fel kegyelmi ajándékaiddal, hogy kitartóan ellene állhassunk minden kísértésnek, és megállhassunk ebben a lelki csatában, míg végtére elnyerjük a teljes győzelmet, hogy diadalmaskodjunk egykor a te országodban, fejedelmünkkel és oltalmazónkkal, a mi Urunk Jézus Krisztussal egyetemben. Ámen.

Az olyan napon, amikor az úrvacsorát is ki kell osztani, az előbbiekhöz még a következőket csatolják:

És mivel a mi Urunk, a Jézus Krisztus, nemcsak feláldozta egyszer testét és vérére érettünk a kereszten bűneinknek bocsánatára, hanem azokat velünk is közölni akarja, hogy tápláljon minket az örök életre, ó, engedd nekünk nagy kegyelmedből azt, hogy igaz és

őszinte szívvel és lángoló buzgósággal vegyük tőle ezt a nagy jótéteményt és ajándékot, azaz, hogy szilárd hittel fogadjuk az Ő testét és vérét, sőt teljességgel Őt magát, mivel hogy valóságos Isten és valóságos ember lévén, igazán Ő ama szent mennyei kenyér, mely minket megelevenít, hogy többé ne éljünk mi magunkban és természetünk szerint, hanem hogy Ő éljen bennünk, s Ő vezessen minket a szent, boldog és örök életre, azáltal, hogy mi valóban részeseivé legyünk az új és örökkévaló szövetségnek, ti. a kegyelem szövetségének, bizonyosak lévén és meggyőződvn afelől, hogy tenéked tetszésed örökké kegyelmes atyánknak lenni, aki nem rója fel bűneinket, és mint gyermekeid és szeretett örökösöd számára gondoskodni számunkra mindazon dolgokról, amelyek úgy testünkre, mint lelkünkre nézve szükségesek, hogy mi szünet nélkül nyújtsuk neked a dicséretet és hálaadást, és magasztaljuk nevedet tettel és szóval egyaránt. E végből engedd, mennyei Atyánk, hogy ma ekként ünnepeljük Szeretett Fiadnak boldog emlékezetét, engedd meg azt is, hogy mi abban gyakoroljuk magunkat és hirdessük halálának jótéteményét, hogy új növekedést és erősödést nyervén a hitben és

78

minden jóban, annál nagyobb bizalommal emlegessünk tégedet Atyánknak és dicsőíttessünk meg tebenned. Ámen.

Miután az úrvacsora befejeztetett, ezt, vagy ehhez hasonló hálaadást használjanak:

Mennyei Atyánk, örök dicséretet és hálát adunk neked, hogy minket, szegény bűnösöket, oly nagy jótéteményre méltattál, hogy bennünket Fiaddal, a mi Urunk Jézus Krisztussal való közösségre

vontál, akit érettünk halálra adtál, és most nekünk adtad őt ételül és táplálékul az örök életre. Könyörgünk neked most ezért a jótéteményért is: ne engedd, hogy valaha e dolgokat elfeledjük, sőt inkább bevésvén azokat szívünkbe, növekedjünk és gyarapodjunk állandóan a hitben, mely mindenféle jó cselekedetekben nyilatkozik. És ezt cselekedvén, hadd rendeljük és folytassuk egész életünket dicsőséged magasztalására, felebarátaink építésére, Fiad a Jézus Krisztus által, ki a Szentléleknek egységében él és uralkodik, veled Istenünk, örökkön örökké. Ámen.

Az áldás, melyet a lelkész távozáskor kér a népre, úgy, amint azt az Úr rendelte (4Móz 6):

Az Úr áldjon meg titeket és őrizzen meg titeket; világosítsa meg az Úr az ő orcáját tirajtatok és könyörüljön rajtatok; fordítsa az Úr az ő orcáját tireátok és adjon békességet tinéktek. Ámen.

Mivel a Szentírás arra tanít minket, hogy a dögvész, háború és más ily csapások az Isten látogatásai, melyekkel bűneinket bünteti, mikor azt látjuk, hogy ezek eljönnek, el kell ismernünk, hogy Isten haragja felgerjedt ellenünk, és ha igaz hívek vagyunk, akkor be kell ismernünk bűneinket, hogy magunkat megutáljuk és visszatérvén az Úrhoz, bűnbánatban, életünknek megjobbításában, igaz alázatosságban kell Őt kérnünk, hogy bocsánatot nyerjünk.

Ez oknál fogva, ha látjuk néha, hogy Isten fenyeget minket, hogy türelmét meg ne kísértsük, sőt hogy ítéletét (melyről egyébként látjuk, hogy el van készítve számunkra), megelőzzük, helyes dolog, ha minden héten van egy nap, amelyen különösen e dolgok felől intik meg a népet, s amelyen az idők kívánalmaihoz képest

imádságokat és könyörgéseket tartanak. A következő alak erre a célra van készítve.

79

Az egyházi beszéd kezdete alkalmából a lelkész a vasárnapi általános hitvallást használja, amelyet fentebb közöltünk.

Az egyházi beszéd végén, miután figyelmeztette a népet, hogy most Isten gyakorolja bosszúállását az embereken azokért a dolgokért, melyeket az egész földön elkövetnek, és mivel a világ mindenféle gonoszságra vetemedett s miután arra is intette a népeit, hogy térjen meg és jobbita meg életét, és könyörögjön Istenhez bocsánatért, a következő beszédformát használja:

Mindenható Isten, mennyei Atyánk, megismerjük önmagunkban és megvalljuk, amint bizonyára igazság, hogy nem vagyunk méltók hogy szemeinket az égre felemelvén orcád előtt megjelenhessünk, hogy nem szabad azt a reménységet táplálnunk, hogy kéréseink meghallgattatásra találnak előtted, ha arra tekintesz, ami bennünk van. Mert lelkiismeretünk vádol minket és bűneink tanúságot tesznek ellenünk, és tudjuk, hogy te igaz bíró vagy, aki nem igazítod meg a bűnösöket és gonoszokat, hanem megbünteted azoknak bűneit, kik áthágták parancsolataidat. Ekképpen, Uram, megvizsgálván egész életünket, meg vagyunk zavarodva lelkünkben, és nem tehetünk mást, mint hogy kétségbeessünk, mintha már a halál örvényében volnánk.

Mindamellett, Uram, mivel neked úgy tetszett, hogy végzetlen irgalmasságodhoz képest azt rendeld nekünk, hogy téged hívjunk segítségül még a pokol mélységéből is, és mennél inkább elbukunk önmagunkban, annál inkább oltalmunk és menedékünk

legyen a te fenséges jóságodban, aztán mivel azt is megígérted, hogy elfogadod imádságunkat és könyörgésünket, nem tekintvén arra, hogy magunktól mit érdemeltünk; de a mi Urunknak, a Jézus Krisztusnak nevében és érdeméért, akit nekünk közbenjáróul és védőül rendeltél, ellentmondván minden emberi bizakodásnak, erösséget egyedül a te jóságodból veszünk arra, hogy megjelenjünk felséged előtt, és segítségül hívjuk a te szent nevedet, hogy kegyelmet és irgalmat nyerjünk.

Elsősorban, Urunk, azokon a véghetetlen jótéteményeken kívül, amelyeket közönségesen minden embernek osztogatsz a földön, te annyi különös kegyelmi ajándékot is közöltél velünk, hogy lehetetlen elősorolnunk, sőt eléggé meg sem foghatjuk azokat.

Különösen tetszett neked, hogy elhívj minket szent evangéliumodnak ismerésére, kivonván bennünket az ördög nyomorult szolgálásából, amelyben voltunk, megszabadítván minket az átkozott bálványimádásból és babonákból, amelyekbe el voltunk süly-

lyedve, hogy vezérelj minket a te igazságodnak világosságában. Mindamellet hálátlanságból és ismereteink fogyatékosága folytán elfeledve mindazokat a jókat, melyeket mi kezedből vettünk, elhajoltunk, elfordulván tetőled bűnös kívánságainkhoz; nem mutattunk oly tiszteletet és engedelmességet szent igéddel szemben, mint tartoztunk volna, nem magasztaltunk és dicsőítettünk téged úgy, amint illetet volna. És bár te mindig hűségesen intettél szent igéddel, nem hallgattunk a te figyelmeztetéseidre.

Ekképpen, ó, Uram, vétkeztünk és megbántottunk tégedet. Mindazonáltal szégyen és gyalázat fog el bennünket, mikor elismerjük, hogy súlyos büntetésre vagyunk méltók ítéleted előtt, és ha te velünk érdemünk szerint bánsz, akkor nem várhatunk mást, mint halált és kárhozatot, mert amikor menteni akarjuk magunkat, lelkiismeretünk vádol, és a mi gonoszságunk előtted van, hogy minket kárhoztasson. És valóban látjuk, ó, Uram, hogy azokban a büntetésekből, amelyek immár eljöttek reánk, milyen méltóképpen gerjedtél fel ellenünk. Mivel ugyanis te igazságos és méltányos vagy, nem ok nélkül történik, hogy a tiedet sújtod. Ezért, mikor vessződ sújt, elismerjük, hogy mi haragítottunk tégedet magunkra. Még látjuk ellenünk felemelt kezedet, mellyel büntetsz, mert azok a pallosok, amelyekkel bosszúállásodat végre szoktad hajtani, most ki vannak nyújtva, és azok a fenyegetések, amelyekkel te a bűnösöket és gonoszokat megfenyegeted, mind készek lesújtani.

Ámde, ha még sokkal szigorúbban büntetnél is, mint ez óráig tetted, és ha minden seb helyett százat kellene is szenvednünk, sőt ha azok az átkok sújtának is le ránk, amelyekkel hajdan népednek, Izraelnek bűneit feddetted, mi megvalljuk, hogy ezt joggal cselekednéd, és sohasem mondjuk, hogy nem érdemeltük meg azt.

Mindamellett, Urunk, te vagy a mi Atyánk, és mi csak por és hamu vagyunk, te vagy a mi teremtőnk, és mi kezeidnek munkái vagyunk, te vagy a mi pásztorunk, és mi a te nyájad vagyunk, te vagy a mi megváltónk, és mi vagyunk a nép, amelyet megváltottál, te vagy a mi Istenünk, és mi vagyunk a te örökséged. Ezért ne gerjedj fel ellenünk úgy, hogy minket haragodban dorgálj

meg.

Ne emlékezzél meg gonoszságunkról, hogy megbüntess, de feddj meg minket szeretettel jóságod által. Haragod fellángolt bűneink miatt, de jusson mégis eszedbe, hogy nevedet imádják közöttünk, és hogy mi a te jegyed és tanításodat hordozzuk. Sőt inkább tartsd meg

81

azt a munkát, amelyet bennünk kegyelmed által kezdettél, hogy az egész föld megismerje, hogy te vagy a mi Istenünk és szabadítónk. Tudod, hogy a halottak, akik a pokolban vannak és azok, akiket te lesújtottál és megszégyenítettél, nem dicsérnek tégedet, hanem a szomorú és minden vigasztalástól megfosztott, töredelmes szívek, a gonoszságuk érzetétől gyötört lelkiismeretek, amelyek vágyódással éheznek kegyelmedet, dicsőséget és dicséretet adnak neked.

A te néped, Izráel, többször haragra ingerelt tégedet gonoszsága által, te le is sújtottad azt igazságos ítéleteddel, de valahányszor visszatért hozzád, te mindig irgalommal fogadtad. És bármi súlyosak voltak is vétkeik, azon szövetség iránt való szerelmedből, amelyet te szolgálóiddal: Ábrahámmal, Izsákkal és Jákóbbal kötöttél, elfordítottad sújtó vessződet és az átkokat, amelyek el voltak készítve számukra, úgyhogy könyörgésüket sohasem vetted el orcád elől. Nekünk kegyelmed folytán sokkal jobb szövetségünk van, amelyre előtted hivatkozhatunk és ez nem más, mint amelyet Krisztus, a mi szabadítónk keze által kötöttél és szilárdítottál meg, azt akarván, hogy az Krisztus vérével írassék és halálával, szenvedésével erősítsék meg. Ennélfogva, ó, Urunk,

ellentmondván önmagunknak és minden emberi reménységnek, ehhez a boldog szövetséghez folyamodunk, amely által a mi Urunk Jézus Krisztus, neked ajánlván testét áldozatul, minket teveled megengesztelt. Tekints, Urunk, a te Krisztusodnak orcájára és ne ránk, hogy az Ő közbenjárása által csillapuljon le haragod, és hogy a te orcád örömben és üdvösségben ragyogjon reánk. Fogadj minket ezután szent vezérletedbe és kormányozz Szentlelkeddel, aki minket újjá szül egy jobb életre, stb.

Itt hozzá kell csatolni annak az úri imának azt a parafrázisát, amely annak a könyörgésnek végén van, amelyet vasárnap egyházi beszéd után mondanak; azután azt mondják, ami következik.

És ámbár mi nem vagyunk méltók arra, hogy mi magunkért megnyithassuk szánkat és kérhessünk téged szükségünkben, mindamellett, mivel jónak láttad nekünk azt parancsolni, hogy egymásért könyörögjünk, könyörgünk hozzád szegény atyánkfiaiért és testvéreinkért, kiket te sújtó vessződdel és dorgálásaiddal meglátogatsz; kérünk tégedet, hogy fordítsd el róluk haragodat; névszerint pedig N. N.-ért. Jusson eszedbe, ó, Urunk, hogy ők éppen úgy gyermekeid, mint mi, és hogyha vétkeztek is ellened, éreztesd velük továbbra is jóságodat és irgalmadat, melyről te azt ígérted, hogy állandónak kell lennie minden hívővel szem-

ben. Tekints irgalommal a te egyházadra és minden népre, amelyet most akár dögvésszel, akár háborúval, akár egyéb sújtó vessződdel sújtottál, és ne engedd, hogy a keresztyénség teljesen elpusztuljon,

ne engedd, hogy nevednek emlékezete eltöröltessék a földön, ne engedd, hogy azok, akikről azt akartad, hogy közöttük nevedet segítségül hívják, mindnyájan elveszenek, és hogy a törökök és pogányok tégedet káromolva dicsekedjenek.

A többi fentebb van közölve a második lapon, azon imádságok között, melyeket vasárnap mondanak az egyházi beszéd után.

A keresztség kiszolgáltatásának módja

Megjegyzendő, hogy a gyermeket vagy vasárnap, katekizmusi órákor, vagy más napon egyházi beszédkor kell felhozni megkeresztelés végett, hogy a keresztség, mivel ünnepélyes befogadás az egyházba, a gyülekezet jelenlétében történjék.

Miután az egyházi beszéd bevégeződött, bemutatják a gyermeket. S akkor a lelkész kezd beszélni.

A mi segedelmünk legyen az Istennek nevében, ki az eget és a földet teremtette. Ámen.

E gyermeket megkeresztelés végett mutatjátok be?

Felelet. Igen.

A lelkész. A mi Urunk megmutatja, hogy minő szegénységben és nyomorúságban születünk mindnyájan, mikor azt mondja, hogy nekünk újjá kell születnünk (Ján 3,8). Mert ha szükséges, hogy természetünk megújuljon, hogy bemehessünk az Isten országába, akkor ez annak a jele, hogy természetünk teljességgel gonosz és átkozott. Következésképpen ebben arra figyelmeztet bennünket, hogy alázzuk és gyűlöljük meg önmagunkat, és ilyen módon előkészít minket arra, hogy az ő kegyelmét óhajtsuk, és kérjük, hogy ezáltal első természetünknek minden gonoszsága és átka

eltörölhető legyen. Mert mi nem vagyunk képesek azt másként elfogadni, csak ha először megüresítjük magunkat minden erőnkben, bölcsességünkben és igazságunkban vetett bizakodástól egészen addig, hogy kárhoztassunk mindent, ami bennünk van.

De mikor figyelmeztetett bennünket gonoszságunkra, hasonlóképpen megvigasztal irgalmával, azt ígervén nekünk, hogy újjá szül Szentlelkével egy új életre, amely ránk nézve mintegy belépés az Ő országába. Ez az újjászületés két részből áll. Először abból, hogy ellentmondjunk önmagunknak, nem követve saját értelmünket, gyönyörűségünket és saját akaratunkat, hanem alávetve és foglyul adva értelmünket és szívünket Isten bölcsességének és igazságának megöldököljünk mindent, ami tőlünk és testünkből

84

származik, azután másodszor, hogy kövessük Isten világosságát, arra törekedvén, hogy megnyerjük tetszését és engedelmeskedjünk akaratának úgy, amint azt nekünk megmutatja igéje által és amint erre pusztán a Lelke által vezérel és kormányoz.

Úgy az egyiknek, mint a másiknak teljeseése a mi Urunk Jézus Krisztusban van, akinek halálában és szenvedésében olyan erő és hatályosság van, hogy mikor abban részesülünk, a bűn számára mintegy el vagyunk temetve, hogy testi gonosz vágyaink meg legyenek öldököelve. Hasonlóképpen feltámadása ereje által mi is felébredünk új életre, amely az Istené, amennyiben Lelke vezérel és kormányoz minket, hogy olyan cselekedeteket műveljünk önmagunkban, amelyek előtte kedvesek. Mindamellet az első és fő pontja üdvösségünknek az, hogy irgalma által megbocsátja és

elengedi bűneinket, nem róván fel ellenünk azokat, sőt kitörölvén emlékezetéből, hogy azok az ő ítéletében ne jöjjenek többé számításba ellenünk. Mindezek a kegyelmi ajándékok akkor közöltetnek velünk, mikor neki úgy tetszik, hogy bekebelezzen minket egyházába a keresztség által. Mert ebben a sákramentumban bizonyoságot tesz előttünk bűneink bocsánatáról. És ez oknál fogva azért rendelte a víznek jegyét, hogy ez azt ábrázolja előttünk, hogy amint ez az elem elmosza a testi szennyet, úgy Ő is meg akarja mosni és tisztítani lelkeinket, hogy többé semmi szennyfolt ne lássék azokon. Azután felmutatja előttünk abban megújulásunkat, amely, mint mondtuk, testünk megöklésében és a lelki életben áll, melyet Ő hoz létre és ébreszt fel bennünk.

Ekképpen kétszeres kegyelmet és jótéteményt veszünk Istenünktől a keresztségben, föltéve, hogy nem semmisítjük meg e sákramentum erejét hálátlanságunk által. Elsősorban szilárd bizonyosságunk van benne afelől, hogy Isten nekünk kegyelmes atyánk akar lenni, aki nem rója fel vétkeinket és hibáinkat. És másodsor, hogy Ő mellettünk fog állani Szentlelkével, hogy szembeszállhassunk az ördöggel, a bűnnel, saját testünk gonosz kívánságaival, míg győzelmet nem aratunk rajtuk, hogy az Ő országának, mely az igazság országa, szabadságában élhessünk.

Látván, hogy e két dolog bennünk a Jézus Krisztus kegyelme által teljesül, ebből az következik, hogy a keresztség igazsága és lényege Őbenne foglaltatik. Mert nekünk nincs más fürdők, mint az Ő vére, nincs más megújulásunk, mint az Ő halála és feltámadása. De amint gazdagságát és áldásait igéje által közli velünk, úgy e kegyelmi ajándékokat sákramentumai által

Ám a mi jó Istenünk, nem elégedvén meg azzal, hogy bennünket gyermekeivé fogadott és bevett az Ő egyháza közösségébe, még tovább is ki akarta terjeszteni jóságát velünk szemben, megígérvén nekünk, hogy Ő lesz a mi Istenünk és a mi utódainké ezer íziglen (1Móz 17,7 sk.). Ezért, ámbár a híveknek gyermekei Ádám megromlott fajából valók, mégsem szűnik meg őket e szövetség ereje által elfogadni és gyermekeinek sorába számítani. Ez oknál fogva kezdettől azt akarta, hogy a gyermekek az ő egyházában felvegyék a körülmetélés jegyét, amely által jelentette meg akkor mindazt, amit nekünk manapság a keresztség mutat. És amint azt parancsolta nekik, hogy metélkedjenek körül, úgy gyermekeinek is ismerte őket, és azt mondotta, hogy Istenük lesz, amint atyáiknak is Istene volt.

Most pedig, mivel az Úr Jézus Krisztus nem azért szállott le a földre, hogy megkisebbitse Istennek, az ő Atyjának kegyelmét, hanem hogy az üdvösség szövetségét, mely akkor a zsidó népre szorítkozott, kiterjessze az egész világra, kétségtelen, hogy gyermekeink örökösei annak az életnek, amelyet Ő nekünk ígért. Ez oknál fogva mondja szent Pál (1Kor 7,14), hogy Isten megszentelte őket anyjuk méhétől fogva, hogy elkülönítse és megkülönböztesse a pogányok és hitetlenek gyermekeitől. Ezért fogadta el a mi Urunk, a Jézus Krisztus is a gyermekeket, akiket Őhöz vittek, amint meg van írva szent Máté evangéliuma 19. részében: "Akkor hozának öelébe kis gyermekeket, hogy az ő kezeit vetné azokra és imádkoznák értük. A tanítványok pedig

dorgálják vala őket. Jézus pedig így szólt: "Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket, és ne tiltsátok el őket, mivel ilyeneké a mennyeknek országa".

Mivel Jézus kijelentette, hogy a mennyeknek országa ezeké, mivel rájuk vetette kezét és Istennek, az ő Atyjának ajánlja őket, ezzel minket eléggé megtanít arra, hogy a kisdedeket nekünk sem szabad kizárni az ő egyházából. Ezt a szabályt követve tehát befogadjuk e gyermeket egyházába, hogy részeseivé tegyük mindazon jóknak, melyeket ő híveinek ígért. S elsősorban bemutatjuk őt neki imádságunkkal, alázatos szívvel mindnyájan ezt mondván:

Úr Isten, örökkévaló és mindenható Atyánk, mivel neked véghetetlen kegyelmedből úgy tetszett, hogy nekünk megígérd, hogy Istenünk leszel nekünk és gyermekeinknek, kérünk téged, hogy e kegyelmedet a jelenlevő gyermekeken erősítsd meg, aki olyan apától és anyától született, kiket te hívtál el a te egyhá-

zadba. És mivel őt neked ajánljuk és szenteljük, ó, vedd szent oltalmadba, kijelentvén, hogy te vagy az ő Istene és megtartója, és bocsásd meg neki eredendő bűnét, amely miatt Ádám egész maradéka bűnös, szenteld meg ezután Lelkeddel, hogy majd mikor az értelmes kort eléri, megismerjen és imádjon tégedet, mint egyedül való Istenét, magasztalván téged egész életében, hogy elnyerje tőled mindenkor a bűnök bocsánatát. És hogy ő ilyen kegyelmi ajándékokat nyerhessen, ó, méltóztassál őt bekebelezni a mi Urunk Jézus Krisztus közösségébe, hogy részesévé legyen minden javainak, mint egyike az Ő teste tagjainak. Hallgass meg

minket, irgalmas Atyánk, hogy az a keresztség, amelyet vele rendelésed szerint közlünk, előhozhassa gyümölcsét és erejét akképpen, amint te azt nekünk evangéliumod által kijelentetted.

Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy! Szenteltessék meg a te neved. Jöjjön el a te országod. Legyen meg a te akaratod, miképpen mennyben, úgy a földön is. A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma. És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk azoknak, akik ellenünk vétkeztek, és ne vígy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól. Ámen.

Mivel arról van szó, hogy ez a gyermek felvétessék a keresztyén egyház társaságába, megígéritek, hogy majd mikor az értelmes kort eléri, oktadjátok abban a tudományban, amelyet Istennek népe elfogadott, amint az röviden össze van foglalva, abban a hitvallásban, amelyet mindnyájan hiszünk és vallunk:

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtőjében; és a Jézus Krisztusban, egyszülött Fiában, mi Urunkban, ki fogantaték Szentlélektől, születék szűz Máriától, kínt szenvedte Poncius Pilátus alatt, megfeszítették, meghala és eltemették. Szála alá poklokra. Harmadnapon halottaiból feltámadta. Felméne a mennyekbe és üle a mindenható Atyaistennek jobbjára felől. Onnan leszen eljövendő ítélni eleveneket és holtakat. Hiszek a Szentlélekben, az egyetemes szent egyházban, szenteknek egyességében, bűneinknek bocsánatában, testünknek feltámadásában és az örök életben. Ámen.

E szerint megfogadjátok, hogy szorgalmasan oktatni fogjátok ebben az egész tudományban és általában mindenben, ami az ó- és az újszövetség szent irataiban foglaltatik, hogy azokat úgy

fogadja, mint Istennek biztos ígését, mely az égből száll alá. Ugyancsak buzdítani fogjátok, hogy azon szabály szerint éljen, amelyet Urunk szabott meg törvényében, amely főképpen két

87

pontból áll: Hogy szeressük Istent teljes lelkünkben, teljes szívünkben és minden erőnkben, és hogy szeressük felebarátunkat, mint önmagunkat. Hasonlóképpen azon intések szerint, amelyeket prófétái és apostolai által adott, hogy ellent mondván önmagának és saját bűnös vágyainak, arra fordítsa minden erejét és arra szentelje magát, hogy dicsérje Istennek és a Jézus Krisztusnak nevét és építse az ő felebarátait.

Miután az ígéretet megtették, ráteszik kezüket a gyermekre és ekkor a lelkész megkereszteli azt.

Az Atyának, Fiúnak és a Szentléleknek nevében.

Mindezt hangosan, hazai nyelven mondja, mivel szükséges, hogy a nép, amely jelen van, tanúja legyen annak, ami történik, márpedig ehhez értelem kívántatik, de meg azért is, hogy mindenki épülést vegyen, megtudván és bevésven emlékezetébe, hogy micsoda gyümölcse és haszna van a keresztségnek.

Tudjuk, hogy egyebükt sok más ceremóniát végeznek, amelyeknek régi voltát mi nem vonjuk kétségbe, de mivel azt az emberek jótetszésükhöz képest találták ki, vagy legalábbis könnyelmű okoskodás alapján; bármint álljon is a dolog, mivel Isten Igéje nélkül koholtattak, másrészt pedig, mivel belőlük olyan sok babona származott, nem esett nehezünkre eltörölni őket, hogy többé ne legyen semmiféle akadály, mely a népet a Jézus

Krisztushoz vezető egyenes útról eltántorítsa. Elsősorban az, amit nekünk Isten nem parancsolt, nincs szabadságunkban. Sőt semmit, ami nem szolgál épülésre, az egyházban nem szabad elfogadni, és ha valami efféle dolog be volna vezetve, ki kell küszöbölni. S azt, ami csak botránkozásra szolgál, és mintegy a bálványimádásnak és hamis feltevéseknek eszköze, még súlyosabb okból nem szabad semmiképpen sem tűrni. Márpedig bizonyos, hogy sem a kenet, sem a viaszgyertyák, sem más efféle csillogások nem az Isten rendeléséből származtak, hanem az emberek ragasztották azokat a keresztséghez, és végtére annyira mentek, hogy az emberek szívesebben megmaradtak ezek mellett, és nagyobb becsben tartották ezeket, mint magát a Jézus Krisztus intézményét. Nálunk a keresztség mindenestre olyan alakban van, amint azt Jézus Krisztus rendelte, amint az apostolok megőrizték és követték, amint az ősi egyházban szokásban volt, és nekünk senki egyéb szemrehányást nem tehet, mint hogy mi nem akarunk bölcsebbek lenni, mint maga az Isten.

Az úrvacsora kiszolgáltatásának módja

Megjegyzendő, hogy az úrvacsorát a kiosztás előtt egy héttel kihirdetik a népnek, elsősorban azért, hogy mindenki elkészítse magát méltóképpen és oly tisztelettel, aminő az úrvacsorához illendő; másodsor azért, hogy ne hozzanak oda gyermekeket, legfeljebb csak olyanokat, akik már kellő oktatásban részesültek és hitükről vallást lettek a gyülekezet előtt; harmadszor, mivel vannak idegenek, akik még tudatlanok és durvák, hogy ezek is eljöjjenek és külön oktatásban részesüljenek. Azon a napon, amikor az úrvacsorát kiszolgáltatják, a lelkész egyházi beszéde végén érinti, vagy ha okot lát, beszéde egyedüli tárgyává teszi azt,

hogy megmagyarázza a népnek, mit akar az Úr mondani és jelezni e sákramentum által, és hogy miképpen kell azt nekünk fogadnunk.

Majd miután a könyörgések és a hitvallás megtörténtek, a nép nevében annak bizonyására, hogy mindnyájan a keresztyén tudományban akarnak élni és halni, a lelkész így szól hangosan:

Hallgassuk meg, hogy a Jézus Krisztus miképpen rendelte nekünk az Ő szent vacsoráját azon igék szerint, amelyeket szent Pál a korinthusbeliekhez írott első levele tizenegyedik részében írt meg:

Én az Úrtól vettem – úgymond – amit nektek előtökbe is adtam, hogy az Úr Jézus azon az éjszakán, amelyen elárultaték, vette a kenyeret és hálákat adván megszegte és ezt mondotta: Vegyetek, egyétek, ez az én testem, amely tiérettetek megtöretik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlatosképpen a pohárt is vette, minekutána vacsorált volna, ezt mondván: E pohár amaz új testámentum az én vérem által. Ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok az én emlékezetemre. Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hirdessétek, amíg eljövend. Azért aki eszi e kenyeret és issza az Úrnak poharát méltatlanul, vétkezik az Úr teste és vére ellen. Próbálja

meg azért minden ember magát, és úgy egyék abból a kenyérből és úgy igyék abból a pohárból. Mert aki eszik és iszik méltatlanul, ítéletet eszik és iszik magának, hogy nem különbözteti meg az Úrnak testét.

Hallottuk, Atyámfiai, miképpen szerezte tanítványai között Urunk

az Ő szent vacsoráját. És ezáltal figyelmeztet minket, hogy az idegeneket és azokat, akik nem az ő híveinek társaságából valók, nem kell odabocsátani. Ennélfogva, követvén e szabályt a mi Urunk Jézus Krisztus nevében és tekintélyéhez képest kiközösíték minden bálványimádást, [?!] istenkáromlót, Istent megvetőt, eretnekeket és mindazokat, kik külön szektákat alkotnak, hogy megrontsák az egyház egységét, minden hamisan esküvőt s mindazokat, kik fellázadnak atyjuk, anyjuk és felsőbbségük ellen, minden lázadót, bujtogatót, verekedőt, civódót, házasságtörőt, paráznát, tolvajt, ragadozót, fősvényt, részegest, ingyencet [falánkot] és mindazokat, kik botrányos és züllött életet élnek, s hírül adom nekik, hogy tartózkodjanak ettől a szent asztaltól, be ne mocskolják és meg ne fertőztessék azokat a szent eledeleket, melyeket a mi Urunk Jézus Krisztus nem ad másnak, csak szolgálóinak és híveinek.

Ennélfogva szent Pál buzdításához képest ki-ki vizsgálja és próbálja meg lelkiismeretét, hogy megtudja, vajon van-é igaz bűnbánat szívében, és utálja-é önmagát bűnei miatt, ennek utána szentül és Isten szerint óhajtván élni. Mindenek felett, hogy van-é bizodalma Isten irgalmasságában, és üdvösségét egészen a Jézus Krisztusban keresi-é, és hogy vajon lemondva minden ellenségeskedésről és viszályról, van-é jó szándéka és bátorsága felebarátaival békességben és testvéri szeretetben élni.

Hogyha efelől szívünkben bizonyosságunk van Isten előtt, akkor semmiképpen sem szabad kételkednünk abban, hogy Ő minket gyermekeinek vall, és hogy a mi Urunk Jézus Krisztus az Ő igéjét hozzánk intézi, hogy minket oda vezéreljen szent asztalához, és nyújtsa nekünk szent sákramentumait, amelyeket tanítványaival

közölt.

És bár mi sok erőtlenséget és nyomorúságot érzünk magunkban, mivel nincs tökéletes hitünk, hanem a hitetlenségre és bizalmatlanságra vagyunk hajlandók, mivel nem adtuk magunkat teljesen és olyan buzgósággal Isten szolgálatára, mint tartoztunk volna, hanem napról-napra harcolnunk kell testünk vágyaival, mindamellett, mivel Urunk velünk azt a kegyelmet gyakorolta,

90

hogy evangéliumát bevéste szívünkbe, hogy így ellenállhassunk minden hitetlenségnek, és adott nekünk olyan vágyódást és érzületet, hogy ellene mondjunk saját vágyainknak, és kövessük az ő igazságát és szent parancsolatait, azért legyünk bizonyosak afelől, hogy a bennünk levő bűnök és tökéletlenségek Őt nem fogják gátolni abban, hogy minket elfogadjon és méltóvá tegyen arra, hogy ennél a lelki asztalnál nekünk is részünk legyen. Mert mi nem azzal a szándékkal jövünk ide, hogy bizonyosságot tegyünk arról, hogy tökéletesek és igazak vagyunk önmagunkban, hanem ellenkezőleg, hogy életünket a Jézus Krisztusban keresve, megvalljuk, hogy a halálban vagyunk. Értsük meg tehát, hogy ez a sákramentum gyógyszer a szegény betegek számára, és hogy mindaz a méltóság, amelyet Urunk tőlünk megkíván, abban áll, hogy magunkat jól megismerjük, s így utáljuk meg magunkat bűneinkben, és minden gyönyörűségünk, örömünk és megelégedésünk egyedül Őbenne legyen.

Elsősorban tehát higgyünk azokban az ígéretekben, amelyeket Jézus, aki csalhatatlan igazság, saját szájával ígért, hogy ti. ő minket valósággal teste és vére részeseivé akar tenni, hogy Őt

teljességgel birtokunkba vegyük oly módon, hogy ő éljen mibennünk és mi őbenne. És ámbár nem látunk egyebet, mint kenyeret és bort, mindamellett ne kételkedjünk, hogy lelkileg bensőnkben mindaz megtörténik, amit ő külsőleg mutat nekünk e látható jelek által, hogy ti. mennyei az a kenyér, mely minket megelégit és táplál az örök életre, úgyhogy ne legyünk hálátlanok a mi Megtartónk végtelen jóságához, aki minden gazdagságát és javait előnkbe tárja ezen az asztalon, hogy azokat nekünk kiossza. Mert abban, hogy magát nekünk adja, arról tesz előttünk bizonyosságot, hogy mindene, amije csak van, a mienk. Ennélfogva fogadjuk ezt a sákramentumot, mint zálogot arra nézve, hogy az ő halálának és szenvedésének ereje igazságunkra van nekünk beszámítva, éppen úgy, mintha mi szenvedtük volna el azokat a saját testünkben. Ne legyünk tehát oly gonoszok, hogy ahol Jézus oly édesen együtt él velünk igéje által, onnan mi visszavonuljunk. De meggondolván ennek a drága ajándéknak méltóságát, amelyet ő ad nekünk, ajánljuk magunkat neki lángoló buzgósággal, hogy Ő minket képessé tegyen arra, hogy Őt elfogadjuk.

Hogy ezt tehessük, emeljük fel lelkünket és szívünket a magasságba, ahol a Jézus Krisztus van az ő atyjának dicsőségében és ahonnan várjuk Őt megváltásunkra. És ne gyönyörködjünk

ezekben a földi és romlandó elemekben, amelyeket szemmel látunk és kézzel tapintunk, hogy Őt itt keressük, mintha be volna zárva a kenyérbe, vagy borba. Mert lelkeink akkor lesznek felkészülve arra, hogy az Ő lényegéből tápláltatást és életet vegyenek, amikor ekként felül emelkednek minden földi dolgon,

hogy egészen az égig jussanak és belépjenek Isten országába, ahol ő lakik. Elégedjünk meg tehát azzal, hogy a kenyérben és a borban jegyeink és bizonyságaink vannak, az igazságot pedig lelkileg ott keressük, ahol Isten ígéje ígéri, hogy meg fogjuk találni.

Ez után a lelkészek kiosztják a kenyeret és a pohárt a népnek, azzal a figyelmeztetéssel, hogy oda tisztességgel és jó renddel járuljanak. Ezalatt néhány zsoltárt énekelnek, vagy néhány helyet olvasnak a Szentírásból, amely illik ahhoz a dologhoz, melyet a sákramentum jelez.

Jól tudjuk, hogy többen minő alkalmat találtak a megbotránkozásra azon változtatás következtében, melyet mi e tekintetben tettünk. Mivel ugyanis a mise hosszú időn át olyan becsben állott, hogy a szegény nép hajlandónak látszott azt gondolni, hogy ez a keresztyénség legfőbb pontja, mindenesetre különös dolog volt, hogy mi azt eltöröltük. S ez oknál fogva azok, akik alapos értesülést nem szereznek, úgy vélekednek, hogy mi a sákramentumot leromboltuk. De ha jól megfontolják azt, amit mi tartunk, úgy fogják találni, hogy mi azt egészében helyreállítottuk. Hogy pedig ez így legyen, vizsgálja meg ki-ki, micsoda hasonlóság van a mise és a Jézus Krisztus rendelése között. Világos, hogy e hasonlóság csak akkora, mint aminő a nap és az éjszaka közölt van. Jóllehet nem szándékunk ezt a tárgyat itt hosszasan fejtegetni, mégis, hogy kielégítsük azokat, akik rajtunk együgyűségből botránkoztak meg, jónak láttuk a dolgot futólag érinteni. Látván ugyanis, hogy a mi Urunk sákramentumát annyi hiba és borzasztó visszaélés rontja meg, amelyet behoztak, kénytelenek voltunk segíteni rajta, és sok olyan dolgot meg kellett változtatnunk, amit rosszul hoztak be, vagy legalább helytelen

használatra fordítottak. Ámde hogy ezt tehessük, nem találtunk sem jobb, sem alkalmasabb módot, minthogy visszatérjünk a Jézus Krisztus tiszta rendelkezéséhez: mi ezt követjük egyszerűen, amint az előbbiekből kitűnik, mert ez az a helyreállítás, amelyet nekünk szent Pál mutat.

A szent házasság megkötésének módja

Megjegyzendő, hogy a házasságot mielőtt megkötnék, az egyházban 3 vasárnap kihirdetik, hogyha bárki is valami akadályt tud, ezt idejében jelentse, s ha valakinek érdekében áll, tiltakozhassék ellene.

Miután ez megtörtént, a párok jelentkeznek az istentisztelet kezdetén, s ekkor a lelkész így szól:

A mi segedelmünk legyen az Istennek nevében, aki az eget és a földet teremtette. Ámen.

Isten, a mi Atyánk, miután az eget és a földet és mindazt, ami ezekben van, megteremtette, teremté és alkotta az embert a maga képére és hasonlatosságára, hogy azé legyen a hatalom és uralkodás a földnek vadain, a tengernek halain és az égnek madarain, azt mondván, miután az embert megteremtette: "nem jó az embernek egyedül lennie, teremtsünk neki segítő társat, aki hasonló öhozzá". És Urunk mély álmot bocsátott Ádámra, s mikor Ádám elaludt, Isten kivette egyik oldalbordáját, és abból alkotta Évát.

Ezzel azt adta értésünkre, hogy a férfi és nő, csupán egy test: egy test és egy vér. Annak okáért elhagyja a férfi az ő atyját és anyját, és ragaszkodik feléségéhez, akit úgy tartozik szeretni, mint

ahogyan Jézus szereti egyházát, vagyis az igaz híveket és keresztyéneket, akikért meghalt. És az asszony is szolgálni és engedelmeskedni tartozik férjének minden szentséggel és tisztességgel. Mert az asszony férjének van alávetve és annak hatalmában van mindaddig, míg él (1Móz 1,2; Mát 19,5; Ef 5,28sk; Kol 3,18; 1Tim 2,12).

És ez a szent házasság, amelyet Isten rendelt (Zsid 13,4), tisztességes dolog, s olyan ereje van, hogy annak következtében sem a férjnek nincs hatalma a maga teste fölött, hanem az asszonynak, sem az asszonynak nincs hatalma teste felett, hanem férjének (1Kor 7,1 sk). Ennélfogva azok, kiket Isten összekötött,

93

többé el nem választhatók, hanem ha [kivéve ha] egyenlő akaratból, bizonyos időre, hogy foglalatossak lehessenek a böjtölésben és imádkozásban, jól vigyázva, hogy meg ne kísértessenek a Sátántól, az önmegtartóztatás hiánya által. Mindazáltal ismét vissza kell térniük egymáshoz. Mivel a paráznaság elkerülése végett kell, hogy mindenkinek meglegyen a maga felesége és minden asszonynak a maga férje, úgy, hogy mindenki, aki magát megtartóztatni nem képes, s akinek az önmegtartóztatás ajándéka nem adatott, s Isten parancsolata szerint megházasodni, hogy Istennek szent temploma, azaz a testünk, meg ne szentségteleníttessék és meg ne rontassék. Mivel ugyanis testeink a Krisztusnak tagjai, igen nagy gyalázat lesz, ha azokat paráznának tagjaivá tesszük (1Kor 6,15). Ennélfogva teljes szentségben kell megőriznünk azokat. Mert ha valaki megszeplősíti Isten templomát, elvesz[ej]ti azt az Isten (1Kor

3,17).

Ti tehát N. és N. (*itt a lelkész megnevezi a vőlegényt és menyasszonyt*) tudva, hogy Isten ekként rendelkezett, a házasságnak azon szent állapotában akartok-e élni, amelyet Isten oly nagyon megtisztelt? Vajon ilyen szándékokot van-é, amint azt itt, az ő szent gyülekezete előtt tanúsítjátok, kérve, hogy az helyben hagyassék?

Válasz: Igen.

A lelkész. Mindnyájatokat, akik jelen vagytok, tanúul hívlak, kérve, hogy e házasságkötés emlékezetét őrizzétek meg; de ha van valaki, aki valami akadályt tud, vagy, hogy közülük valamelyik házasság által máshoz van kötve, mondja meg.

Ha senki sem mond ellent, a lelkész így szól: Mivel nincs senki, aki ellentmondana, és nincs semmi akadály, a mi Urunk Istenünk erősítse meg szent szándékokat, amelyet Ő adott nektek, és a ti házaséletek kezdete legyen az Istennek nevében, aki teremtette az eget és földet. Amen.

A lelkész a vőlegényhez fordulva így szól: Te N. N., vallást teszel-e itt az Isten és a szent gyülekezet színe előtt, hogy arádul és feleségül vetted és veszed az itt jelen levő N. N.-t, kiről azt ígéred, hogy megőrized, szeretve és hűségesen megtartva őt, amint igaz és hű férjnek kötelessége feleségéhez, szentül élve vele és megőrizve hűségedet, ragaszkodásodat

minden dologban, Istennek szent igéje és az Ő szent evangéliuma szerint?

Válasz: Igen.

Aztán a menyasszonyhoz fordulva így szól:

Te, N. N., vallást teszel-e itt az Isten és a szent gyülekezet előtt, hogy törvényes férjedül vetted és veszed N. N.-t, akiről azt ígéred, hogy neki engedelmeskedel, szolgálva és alárendelve neki, szentül élve, megőrizve iránta hűségedet és ragaszkodásodat, minden dologban úgy, ahogy hűséges és ragaszkodó nő köteles férjével szemben az Isten igéje és a szent evangélium szerint?

Válasz: Igen.

Aztán a lelkész így szól:

A minden irgalomnak Atyja, aki kegyelemből elhívott titeket a házasságnak e szent állapotába, Fiának, a Jézus Krisztusnak szerelméért, aki szent jelenlétével megszentelte a házasságot (Ján 2,1 sk), mikor első csodáját menyegzőn vitte véghez az apostolok előtt, adja nektek Szentlelkét, hogy Őt szolgáljátok és tiszteljétek e nemes állapotban. Ámen.

Hallgassátok meg az evangéliumot, hogy Urunk akaratához képest, miképpen kell megőrizni a házasságot, hogy mily szilárd és felbonthatatlan az azon szent igék szerint, melyek meg vannak írva szent Máté 19. részében. "Jövének Őhöz farizeusok, akik Őt kísértvén, ezt kérdik vala: szabad-e az embernek elhagyni az ő feleségét, akármi okért? Ő pedig felelvén, mondá nekik: nem olvastátok-e, hogy a Teremtő kezdetben férfit és asszonyt teremtett és ezt mondotta: ezért elhagyja az ember atyját és anyját, és ragaszkodik feleségéhez, és lesznek ketten egy testté. Azért többé már nem kettő, hanem egy test. Amit tehát Isten összekötött, azt az ember ne válassza széjjel." Higgyetek e szent igéknek, amelyeket amint az evangélista előadja, Urunk, a Jézus mondott. És legyetek

bizonyosak afelől, hogy a házasságnak e szent állapotába az Isten kötött titeket össze, s ezért éljetez szentül együtt, igaz szeretetben, békében és egyességben megőrizve az igaz szeretetet, egymás iránt való hűséget és ragaszkodást Isten ígéje szerint.

Könyörögjünk tehát egy szívvel Atyánkhoz ekképpen: Mindenható Isten, jóságos és bölcs Atyánk, ki kezdettől fogva

95

láttad, hogy az embernek nem jó egyedül lennie, s ezért teremtél számára hozzá hasonló segítő társat, és azt parancsoltad, hogy ketten legyenek eggyé; kérünk Tégedet s alázatosan esdeklünk színed előtt, hogy mivel itt álló testvéreinket a házasság szent állapotába elhívtad, adj nekik kegyelmedből és jóságodból, küldd el rájuk Szentlelkedet, hogy igaz és szilárd hitben éljenek szentül, a Te jóakarathoz képest, legyőzve minden gonosz indulatot, s tisztán élve és egymást minden tisztességben és tisztaságban építve, ó, add nekik áldásodat, miként hűséges szolgálóidnak, Ábrahámnak, Izsáknak és Jákobnak, hogy szent ivadékuk lévén, dicsérjenek és szolgáljanak Téged, oktattva és táplálva azt, dicséretedre és dicsőségedre, felebarátuk javára, szent evangéliumod haladásával [?!] és magasztalásával. Hallgass meg minket, irgalomnak Atyja, szeretett fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

A mi Urunk árássa rátok minden kegyelmét, és engedje, hogy hosszan és szentül éljetez együtt minden jóban.

A betegek meglátogatásáról

Az igazi és hűséges lelkésznek nemcsak az a kötelessége, hogy

nyilvánosan oktassa a népet, amely fölé pásztorul rendeltetett, hanem az is, hogy, amennyire lehet, minden egyest külön-külön is intsen, buzdítson, dorgáljon és vigasztaljon. De legnagyobb szüksége az embernek Urunk lelki tudományára akkor van, amikor Urunk csapásokkal látogatja meg, akár betegséggel, akár más bajokkal, és különösen a halál órájában, mert akkor jobban szorongatva érzi magát lelkiismeretében, mint egész életében, úgy Isten ítéletétől, amelyre látja, hogy azonnal meg kell jelennie, mint a z ördög támadásaitól, aki akkor minden erejét kifejti, hogy ledöntse a szegény embert, és kétségbeesésbe taszítsa. És ezért kötelességük a lelkészeknek, hogy meglátogassák a betegeket, s vigasztalják őket az Úr beszédével, megmutatván nekik, hogy mindaz, amit tűrnek és szenvednek, az Úr kezéből jő, és az ő jóságos gondviseléséből, amely semmit sem bocsát a hívekre, hanemha [hanem csak] javukra és üdvösségükre. És vegyen a Szentírásból erre alkalmas bizonyítékokat.

Sőt hogyha veszedelmes betegségben látja őket, adjon nekik olyan vigasztalást amely még továbbra is terjed aszerint, amint látja, hogy meg vannak hatva érületükben, azaz, ha azt tapasztalja, hogy a halál iszonyatától meg vannak rémülve, figyelmeztesse őket, hogy abban nincs semmi ok arra, hogy vigasztalhatatlanok legyenek a hívek, akiknek vezérük és oltalmazójuk a Jézus Krisztus, aki a halál által abba az életbe fogja elvezérelni őket, ahova ő is belépett. És hasonló figyelmeztetések által szüntesse meg azt a félelmet és rettegést, amelyet ők Isten ítéletével szemben éreznek. Ha úgy látja, hogy bűneiknek tudata nem eléggé sújtja őket le, magyarázza meg nekik, hogy minő Isten igazsága, amely előtt nem állhatnak meg, hacsak irgalom által nem, magukhoz ölelve a Jézus Krisztust üdvösségükre. Viszont ha úgy látja, hogy

zavarodva, mutassa fel előttük a Jézus Krisztust élethűen, s magyarázza meg, hogy mindazok a szegény bűnösök, akik magukban nem bizakodva, az Ő jóságában nyugosznak meg, Őbenne enyhülést és menedéket találnak. A jó és hűséges lelkésznek tehát meg kell fontolnia, hogy mely módot lesz jó alkalmaznia a szenvedők és lesújtottak megvigasztalására azon érzület szerint, amelyet bennük lát; mindebben Isten igéjétől vezéreltetvén. Sőt, hogyha a lelkésznek van valamije, amivel meg is vigasztalhatja és testileg segítheti a szegény lesújtottakat, nem szabad semmit sem kímélnie, mindenki előtt a szeretetnek igazi példáját mutatván.